

Awex

Ub'antajik tzij

Ojer xpe jun wi'jal pa kiwi' ri qanan qatat, kecha ri qati't qamam. E k'i xekam rumal ri wi'jal, xekam jun tinamit winaq.

Xkiwok k'u kib', xkik'am k'u kib' le e tinamit, man ksach ta qak'u'x xecha'. ¿Jas kqab'ano, jas rajawaxik? ¿Jas kqaya chi kiwach le e qatinamit? ¿Jachin xb'anowik, jachin xch'ujarisan chaqij, jachin xto'w le numikal chaqij? xecha'.

Nab'e man k'o ta ixim raxwa'ch xuquje' q'anwa'ch.

Jo' cheqata chech ri rajaw jas ri rajawaxik kqab'ano, jas ri qapatan. Xa je ri', ri Ajaw kuya na chaqe le loq'alaj ixim.

Xopan k'u ri kich'ob'onik, jun chi kech xril jun q'eq awaj utijom ixim. Nojinaq ri uchi', xkik'ak'alej k'u chi chaq'ab', chi paq'ij jas ri' chi awaj, xecha'.

Xepetik, xkil k'ut chi are jun yak. Xkichapo xkik'ot uchi', xkita' chech ja wi' chi' kuk'ama' wi ri ixim. Ri yak man kub'ij taj, ja wi' kuk'ama' wi ri ixim ri kutijo. Ri yak man kub'ij ta k'u pa utzil.

We man kub'ij ta k'o ik, k'o sib', xecha'. K'ate' k'u ri' xub'ij ja wi' ku'k'ama' wi ri ixim.

Nik'aj joj e q'u'winaq ri ixim pa ri juyub', xcha' ri yak.

Chak'utu ri b'e chi qawach, xecha chech. Ri yak xuk'am kib'e ri winaq pa ri juyub' xa chech utzukuxik ri ixim.

Sib'alaj e kosinaq chi ri qanan qatat chech utzukuxik ri loq'alaj ixim. Xkil jupuq taq joj ke'ok b'i xuquje' ke'l uloq pa jun jul.

Xe'opan chi uchi' ri jul. Are chi' xkilo tz'apital ruk' jun

nimalaj ab'aj. Konojel xkib'an jun kitob'al.
Xemeji' pa xukulem, xkisik'ij keb' oxib' unawal ri
juyub'.

Ri nab'e nawal xuquje' le ukab' man xekowin
taj chech utorik ri jul.

Are k'u ri urox xkowin chech ri uteq'b'axik. Xa
je ri' le ixim xkanaj kan chi rij ri ab'aj.

Xk'atik, xsib'arik. Rumal la' xq'eqar le ixim, xux
me'x uwach, le kyeq, are la' le k'o kan pa le
aq'a'r. Rumal k'o qanan ixim kyeq upetik. Are
k'u le k'o apan jela' man qas ta xk'atik, xaq
xq'anarik, xub'an q'an uwach. Are k'u le naj k'o
wi man xuriq taj le q'aq', are la' le saq uwach.
Are uxe'al wa' ri kitzijom le saq kiwi', le saq
kijolom chech le xb'antaj wi le qixim.

Marita Juliana Sontay Vicente
Momostenango, Totonicapán

